

Коломийчук Наталія

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасний стан системи державного внутрішнього фінансового контролю в бюджетному процесі є незадовільним, а факти нецільового використання, неповернення бюджетних коштів, малоефективного управління і відчуження державної власності спостерігаються часто [1]. Аналіз ефективності державного внутрішнього фінансового контролю в бюджетному процесі дав змогу виявити значну кількість проблем, пов'язаних з його становленням. Їх можна розподілити на три групи (табл. 1).

Система державного внутрішнього фінансового контролю бюджетного процесу України функціонує без існування базового закону, який би вносив ясність, визначав основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв завдання, функції та повноваження між органами державної й місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю, встановлював відповідальність і незалежність відповідних уповноважених посадових осіб.

На нашу думку, для усунення недоліків, доцільно провести зміни за такими напрямками:

- визначення єдиних концептуальних засад організації цього контролю;
- оптимізація організаційної структури державного фінансового контролю;
- уточнення та розмежування функцій органів державного фінансового контролю;
- стандартизація форм і методів контрольної діяльності;
- удосконалення кадрового забезпечення системи державного фінансового контролю;
- покращення матеріально-технічного, наукового й інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю.

Недоліки системи державного внутрішнього фінансового контролю*

Група	Недоліки
Недоліки правового спрямування	Відсутність законодавчих рішень щодо:
	– статусу, функцій та повноважень органів і суб'єктів державного фінансового контролю, їхніх взаємовідносин і підзвітності;
	– повноважень вищих органів державної влади в системі фінансового контролю;
	– єдиного методологічного забезпечення фінансового контролю щодо встановлення системи економічних показників, які відображають стан фінансової дисципліни, й методики їхнього розрахунку;
	– механізму внутрішнього контролю дотримання чинного законодавства в системі фінансового контролю
Недоліки організаційної побудови органів державного контролю	– Порушення принципів дерегулювання підприємницької діяльності;
	– надання недостатньої уваги контрольним діям, які забезпечують профілактичну функцію контролю;
	– відсторонення органів державного фінансового контролю від розробки, обговорення і вжиття організаційно-правових заходів для недопущення фінансових порушень;
	– недостатня робота з громадськістю щодо роз'яснення завдань державного фінансового контролю із забезпечення усунення допущених порушень і невизначеність всіх сфер державного фінансового контролю
	– підприємств, а також державних цільових фондів, які не входять до складу зведеного бюджету, за використанням іноземних інвестицій, дотриманням вимог чинного законодавства з приватизації й роботою трастів з коштами приватних осіб;
	– недостатнє застосування в контрольно-ревізійній роботі методик, спрямованих на визначення ефективності використання державних фінансових ресурсів;
	– невиконання положень чинного законодавства щодо забезпечення належної взаємодії між органами державного фінансового контролю, що посилює дублювання та паралелізм у роботі;
	– нерозробленість механізмів виконання положень законів, які визначають відповідальність за перешкоджання контрольним діям;
– порушення прав підконтрольних суб'єктів.	
Недоліки методологічного характеру	– Несформованість методологічного забезпечення основних форм фінансового контролю (специфічних процедурних стандартів)

* Складено автором за [2; 3; 4; 5; 6; 7].

Вважаємо, що основними завданнями вдосконалення системи державного внутрішнього фінансового контролю у бюджетному процесі є:

— визначення нових засад організації державного внутрішнього фінансового контролю, з урахуванням сучасних умов розвитку України, що базується на відповідальності керівника;

— формування єдиного правового поля для розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю як складової частини державного управління. Чітке визначення на законодавчому рівні сутності державного внутрішнього фінансового контролю дасть змогу оптимізувати і збалансувати організаційні структури контролю. Це сприятиме зміні пріоритетів – від інспектування із застосуванням санкцій за допущені правопорушення до внутрішнього контролю, спрямованого на запобігання правопорушенням та надання внутрішніми аудиторами незалежних і об'єктивних рекомендацій;

— правове забезпечення гарантування незалежності, соціального захисту і відповідальності внутрішніх аудиторів органів державного й комунального секторів;

— розроблення методології здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту на основі європейського досвіду з метою деталізації й уніфікації контрольних процедур;

— удосконалення кадрового забезпечення служб внутрішнього аудиту;

— розроблення навчальних програм внутрішнього аудиту та програм сертифікації аудиторів на основі міжнародного досвіду;

— створення належно інформаційно-комунікаційної інфраструктури, налагодження зв'язків з громадськістю й засобами масової інформації.

Через наявність перманентних недоліків діючої системи державного внутрішнього фінансового контролю в бюджетному процесі постає питання необхідності створення єдиної системи контролю, яка могла б адекватно реагувати на численні соціально-економічні проблеми, забезпечувати єдність та стійкість організаційно-економічних зв'язків між усіма гілками влади, охоплювати всі рівні й галузі бюджетної сфери і була би цілісною, побудованою на єдиних організаційно-методологічних принципах та нормах функціонування й виконання окреслених завдань з чітким визначенням органів контролю і розподілом їхніх функцій та повноважень.

На нашу думку, для створення системи державного внутрішнього фінансового контролю у бюджетному процесі доцільно провести ряд заходів, причому з дотриманням чіткої послідовності їхніх етапів, серед яких:

- розроблення основ організації державного внутрішнього фінансового контролю на основі аналізу системи управління і визначення принципів організації, мети та завдань;
- визначення складу суб'єктів й ієрархічних рівнів управління державного внутрішнього фінансового контролю;
- формування системи об'єктів державного внутрішнього фінансового контролю;
- розроблення інформаційного (регламентного) забезпечення діяльності;
- розроблення єдиної форми і порядку звітності у сфері державного внутрішнього фінансового контролю й аудиту для всіх органів виконавчої влади;
- створення єдиної інформаційної бази у сфері державного внутрішнього фінансового контролю з можливістю використання її на місцевому рівні;
- дослідні випробування, аналіз виявлених недоліків та коригування системи;
- остаточне прийняття рішення про впровадження системи;
- виявлення резервів системи у процесі її функціонування.

Водночас створення повноцінної, законодавчо регламентованої системи державного внутрішнього фінансового контролю в бюджетному процесі, на наш погляд, потребує застосування системного підходу до формування його концептуальних і методичних основ, серед яких: понятійний апарат; цілі, завдання та принципи здійснення; функції, об'єкти й методи; критерії та показники, їхня інформаційна база; форми організації, реалізації й контролю виконання рекомендацій такого контролю.

Система державного внутрішнього фінансового контролю у бюджетному процесі має бути спрямована на виправлення порушень і недопущення їх у майбутньому. Важливо, щоб ця ж система на місцевому рівні вирізнялася постійним характером та стабільністю. Побудувати ефективну систему державного внутрішнього фінансового контролю в Україні, яка би забезпечувала стабільний стан фінансово-бюджетної дисципліни в регіонах, можливо лише за умови існування наявності ефективно функціонуючої системи державного внутрішнього фінансового контролю в органах місцевої влади на всіх рівнях (області, райони, міста, села тощо), тобто системи муніципального фінансового контролю.

Література:

1. Кулай А.В. Актуальні проблеми організації бюджетного процесу в Україні / А.В. Кулай // Економічні науки. – 2010. – Вип. 7 (25), ч. 4. – С. 1–9.
2. Барабаш Н. Удосконалення системи державний фінансовий контроль / Н. Барабаш, М. Никонович // Фінансовий контроль. – 2005. – № 3 – С. 44–47.
3. Бариніна М.В. Внутрішній фінансовий контроль – в Україну / М.В. Бариніна // Фінансовий контроль. – 2008. – № 2. – С. 1–4.
4. Басанцов І.В. Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю в умовах ринкової економіки України / І.В. Басанцов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. доп. X Всеукр. наук.-практ. конф., – Суми, (22-23 лист. 2007 р.): у 2 т. Т. 1. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – С. 85–88.
5. Головань М.М. Державний фінансовий контроль і його реформування / М.М. Головань // Фінанси України. – 2003. – № 9. – С. 45–68.
6. Хмельков А. В. Напрями розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю в Україні [Електронний ресурс] А.В. Хмельков // Електронне наукове фахове видання Державне управління: удосконалення та розвиток / – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=79>.
7. Чугунов І.Я. Державний внутрішній фінансовий контроль: стратегія розвитку / І.Я. Чугунов, В.М. Федосов // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 3–12.

Круп'як Ірина

*К.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ФІНАНСОВІ ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В умовах економічної нестабільності невизначеність стратегічних пріоритетів розвитку окремих регіонів, неефективне використання переваг їх фінансового потенціалу та неготовність до неухильно зростаючого конкурентного тиску у боротьбі за фінансові ресурси призвели до посилення негативних тенденцій макроекономічної динаміки. Відтак, виокремлення фінансових домінант розвитку регіону, визначає не тільки його напрями та найближчі перспективи, а й зумовлює довгостроковий поступ.

Окремі теоретичні та практичні аспекти фінансування регіонів відображені у працях вітчизняних вчених: М. Барановського,